

Päivi Sillanpää-Suvanto

Kesän lapsia

I

Hän matkustaa pohjoiseen. Koti odottaa. Talvi etelässä on leppoisaa elämistä mutta kesäksi palataan Suomeen. Ison meren jälkeen, Euroopan puolella päivät pitenevät nopeasti. Hän nauttii valoisista kesäoista. Kaikkialla aherretaan kevätpuuhissa: kynnetään, kylvetään ja kunnostetaan rakennuksia, kulkureittejä, ulkonäköä. Ilmassa leijuu sulavan lumen alta paljastuvan maan tuoksu, muheva ja lupaava. Pohjoisempana vihreys vähenee, koivuissa ei ole vielä silmuja. Talven ote pitää.

Maisema kodin ympäristössä on ollut samanlainen aina, iankaikkisuusmaisema. Räme on paksun rahkasammalkerroksen peitossa, keväällä ja sateen jälkeen vesi peilaa taivaan sinisinä silminä. Suolla kasvaa harvakseltaan kelottuneita mäntyjä, alempana variksenmarjoja, suopursua, kanervia. Tupasvilla kukkii valkoisia päiviä ruskeanvihreään maisemaan. Ympäröivä kangasmaasto kasvaa katajaa, puolukkaa, mustikkaa, matalaa kalliota valaisee jäkälä. Metsässä elävät hirvet ja kettuperhe. Ilmassa raikaa linnunlaulu. Loppukesällä tulevat hillanpoimijat.

Lunta ei maassa enää ole. Ei ollut viime keväänäkään vaikka silloin hän saapui jo viikkoa aikaisemmin. Onkohan tämä pysyvää? Minne lumi on kadonnut? Olikohan lainkaan talvea? Sitä kun pimeys jatkuu loputtomiin ja kylmyys värisyttää lihaksia. Hän muistelee millaista lumi on: kostean rännän paino, hiutaleiden kylmyys tai pälvien saariston rikkoman kevähangen tuoksu. Lumisateella maisema toisaalta valaistuu, toisaalta tummenee, muuttuu aivan uudeksi.

Järvet ovat vielä jäässä, osin paksussakin. Sulapaikkoja kuitenkin löytyy, voi kalastaa. Puoliso on taitava kalastaja, pitää perheestään hyvin huolta ja tuo päivittäin runsaasti

saalista. Kalastamisessa auttaa hyvä näkö, kärsivällisyys ja voima nostaa saalis vedestä. Hän odottaa jälleennäkemistä kiihkeästi.

He ovat viettäneet yhdessä jo useita kesiä ja ovat molemmat tyytyväisiä. Heillä on hyvä juuri näin. Puoliso huomioi muitakin, tuo lahjoja ja hurmaa kenet tahansa kauniilla äänellään. Kunpa yhteisiä kesiä tulisi vielä monta. He ovat toimiva pari. Silti vuodet kuluvat ja hän tietää että aika tulee loppumaan.

Puoliso palasi. Väsyneenä rankasta matkasta, oli laihtunutkin. Mutta lauloi kirkkaalla äänellä ja olemus ryhdistyi. Seuraavat päivät ovat tanssia, laulua, kiihkeää yhdessäoloa. Aivankuin välimatkaa ajassa ja paikassa ei olisi ollutkaan, koskaan. He tanssivat yhdessä ja erikseen. Ja millainen lauluääni! Ihailevat toisiaan ja rakastuvat uudelleen.

Kesäkoti kaipaa aina talven jälkeen kunnostusta, oikeastaan pitkin kesää on pientä laittoa. Nyt he tuovat päivittäin puutavaraa niin paljon kuin jaksavat. Välillä tuodaan pehmeitä sisustusmeteriaaleja, ne lämmittävät viileinä kesäöinä ja siirtävät kosteutta pois.

Päivät pitenevät ja lämpenevät. Pienet tulevat. Niinkuin edellisinäkin kesinä. Kodissa on nyt elämää valoisan vuorokauden ympäri ja se raikaa koko suoalueelle. Vaikka he ovat vielä pieniä, he syövät aina kun ruokaa on tarjolla, hyvä niin. Ovat elinvoimaisia. Päät keikkuvat miltei hallitsemattomasti, silti hän onnistuu siirtämään ruokaa kaikkien suuhun, vuorotellen. Sitten nukutaan, kunnes on seuraavan ruokinnan aika. Hän vartioi pienten unta ja nukkuu hieman itsekin. Toinen silmä auki.

Alue on turvallinen, yleensä ei ole ongelmia. Silti hän on valppaana, koskaan ei voi tietää. On parempi varautua. Vesipisarat heikentävät näkyvyyttä ja ropina vaikeuttaa kuulemista. Sade on tervetullutta, olikin jo helteisiä päiviä ja maasto alkoi kuivua. Sadepisarat valuvat nopeasti pitkin selkää mutta olo virkistyy. Sateen päätyttyä hän ravistelee veden pois ja hengittää raikasta, kostea ilmaa. Ilma lämpenee nopeasti ja auringossa alkaa tulla jälleen polttavan kuuma. Hän varjostaa pieniä, nauttii jokaisesta pienestäkin tuulenvireestä. Ottaa pieniä nokosia, yksi silmä vuorollaan.

Helteet jatkuvat, yölläkään ei enää viilene. Kasvit alkavat kuihtua. Suolla ei näy enää vettä. Voisikohan pistäytyä uimassa? Järvelle on kuitenkin matkaa, eikä hän voi poistua kodista pitkäksi aikaa.

Lähistölle tulee tunkeutuja, huutelee ja kärkeä syömättä jäänyttä ruokaa. On aivan liian lähellä. Hän antaa äänekkään poistumiskäskyn. Täällä ei ole jaettavaa. Se ei riitä. Hän lähtee kohti, tunkeilija siirtyy, hän ryntää perään ja huutaa. Tunkeilija pakenee edellä mäntyjen väliin. Hän syöksyy perään mutta törmää puuhun ja isku saa hänet halvaantumaan. Hän putoaa maahan, eikä pääse enää ylös. Kuolemankauhu valtaa mielen. Hän jää makaamaan maahan ja kipu vyöryy yli. Katse tavoittaa sinisen taivaan. Kipu katoaa. Hän lentää korkeammalla kuin koskaan.

II

Minua pelottaa. Olen katsellut pesästä ympäristöä ja miettinyt milloin pääsisin sitä tutkimaan. Siellä liikkuu erilaisia eläimiä, osa harmittomia ja osa vaarallisia, niinkuin maassakin. En vielä osaa tunnistaa mitä on varottava mutta painun aina täysin litteäksi pesän pohjalle kun emot hälyttävät. Niin tein tänäänkin. Silti emo ja sisarukseni kuolivat. Näin sen. Se oli hirvittävää. Emoni lähti ajamaan lähimäntyyn tullutta korppia pois mutta putosikin maahan ja eikä enää noussut ylös.

Korpin palatessa pesälle yritin ajaa sen pois. Sillä oli valtavan iso nokka, siinä voimaa ja emon höyheniä. Se tarttui kaulasta, ravisteli ja nokki meitä. En voinut mitään ja silti selvisin, kai. Makasin pesän reunalla ja odotin emoja palaamaan vaikka tiesin ettei toinen tule, tuleeko toinenkaan. Tuli ja toi kalan. Mutta ei osannut järkytykseltään paloitella ja syöttää sitä meille. Eivät sisarukseni enää olisi kyenneet syömäänkään, kuolleet. Minunkin aikani loppuu, jos en saa nestettä ja suojaa, tiedän sen.

Emo ei ehtinyt kertoa ihmisistä mutta sellainen on nyt minut kaapannut. Kuulin sen hengityksen ja näin kun se hyökkäsi, ei ilmasta niinkuin korppi vaan maasta. Tuli pesälle ja otti kiinni, käänteli ja tutki. Luulin kuolevani, ehkä kuolinkin. Olen kipeä ja miltei tiedoton nälästä, kuumuudesta, janosta, pelosta. Nyt pelkään vielä suurempaa tuskaa, ehkä en olekaan kuollut.

Minua liikutetaan. Kuulen vieraita, ihmisten ja niiden maailmaan kuuluvia ääniä. En enää jaksaa olla peloissani, ehkä menetän tajuntani hetkeksi. Liike loppuu, olen jälleen pesässä, vierellä on sisarukset ja emo! Ei kuitenkaan oma mutta silti. Ei kysy, ei ihmettele vaan suojaa auringon paahteelta. Meille tuodaan kalaa, emo paloittelee ja syöttää sitä meille kaikille. Kalan tuonut emo katsoi minua ja sisarustani ihmetellen: onko kuoriutunut lisää poikasia? Ja noin isoja jo. En osaa kertoa, en tiedä itsekään. En jaksaa paljon pyytää mutta muutaman pienen suupalan saan tuoretta lahnaa. Kupuni jää vielä pieneksi, silti se riittää ja vaivun uneen.

Seuraavina päivinä pysyttelen uuden emon lähettyvillä, olen valmiina, jos kalaa toimitetaan ja hivuttaudun määrätietoisesti emon viereen. Hän ruokkii meitä kaikkia, jotka vain olemme ojentamismatkan päässä. Minuakin. Onneksi kalastava emo jaksaa kalastaa suuremmallekin perheelle.

Tämän pesän ympäristö on samankaltainen kuin entisenkin kotini, muistan sen enää heikosti. Täälläkin on pesän jalustana mänty mutta suo on avoimempi kuin kuoriutumispesäni luona, mäntyjä on vähemmän. Kauempana näkyy vettä. Se heijastaa auringonvaloa kirkkaasti mutta myös viilentää ilmaa. Silti keskellä päivää on paahtavan kuumaa. Tämäkin pesä on rakennettu kuivista, osin jäkäläpeitteisistä oksista, mutta joukossa on pehmikkeenä erilaisia heiniä ja korsia, kotipesässä oli kaarnaa männystä, turvetta ja jäkälää.

Päivät kuluvat ja me poikaset kasvamme. Ruokaa on riittävästi. Siipisulkani ovat kasvaneet ja tuntuu upealta ojennella siipiä ja tuntee voiman lisääntyvän. En vielä osaa lentää mutta seuraan tarkasti mitä emot tekevät lentoon lähtiessään. He käyvät välillä kastautumassa lähijärvellä ja odotan innolla että pääsen sinne minäkin. Siivittelen ahkerasti, pian, pian ilmaan. Pesässä on ahdasta kun siivittelemme yhdessä. Höyhenet pölyävät. Joskus nokimme toisiamme kun ilmatila ei riitä.

Koirasemo tuo ison lahnan pesälle. Hän on syönyt itse siitä pään. Perässä seuraa tunkeilija ja hän lähtee samantien ajamaan sitä pois. Reviirivihellykset raikaavat suolla, miten korkea, kaunis ääni se onkaan. Naarasemo suojaa kalaa siivillään eikä aloita sen pilkkomista vielä. Vieraan sääksen vuoksi ei tarvitse maastoutua, joten malttamattomana kokeilen tarttua lahnaan. Saan pienen palan, pian toisenkin. Kokeilen kiskoa koko kalaa

itselleni mutta silloin emo ryhtyy paloitlemaan kalaa ja syöttää sen meille. Mutta minähän osaan syödä itse!

Olen harjoitellut ahkerasti, teen pieniä hyppyjä pesässä ja samalla räpyttelen siipiä täysillä. Nyt takerrun kynsillä pesän tukevaan puuhun tiukasti, tunnen miten siivet miltei kantavat. Päästän irti ja nousen ilmaan! Tunnen ilman kaikkialla ympärilläni, se tukee minua, se on ystäväni. Pudottaudun takaisin pesään. Hihkun riemusta. Ja sitten uudelleen ja uudelleen. Nousen päivä päivältä korkeammalle, kunnes uskallan lähteä pois pesän päältä, lentoon.

Viimeinkin pääsen katselemaan maailmaa kotisuon yläpuolelta ja seuraavina päivinä lähdän kerta kerralta kauemmas kuin mitä olen pesältä nähnyt. Tutkin ilmasta lähistön suot ja järvet, mäntyiset kangasmetsät ja valoisat koivikot. Tummat kuusikot ohitan, etsin avaria maisemia. Pelloilla liikkuu ihmisiä, lennän läpi leikatun heinän ja viljan tuoksupilven. Lämmin ilma nostaa minua ja lentäminen on helppoa. Minne asti voinkaan mennä?

Aurinko ei enää nouse niin korkealle kuin aikaisemmin. Illalla se painuu näkymättömiin mutta punaa taivaan ja pilvet, keskellä yötä on miltei pimeää. Emot ja vanhemmat sisarukset nukkuvat yöt lähistön puissa. Minä en vielä jaksa pidellä kiinni oksasta ja nukkua. Pesässä voin maata rennosti. Kunnes eräänä yönä varoittamatta jokin iskytyy minuun ja putoan maahan kesken unien. Mikä minuun osui? Onneksi siivet toimivat ja nousen nopeasti lentoon ja pakenen. Mikä se oli? Pimeässä on turvatonta liikkuu, huudan apua ja emot vastaavat. Etsin oksan, jota olen päivällä käyttänyt tarkkailupaikkana ja jään siihen loppuyöksi. Tuleeko se uudelleen? Voiko pesään mennä?

Aamun valossa tutkin pesän ympäristöä. Mitään pelottavaa ei näy. Mikä se oli? Emo tulee pesälle. Kertoo suuresta petolinnusta, joka liikkuu äänettömästi ja näkee yöllä, ei päivällä. Se voi viedä sääksenpoikasen mukanaan. On löydettävä turvallinen paikka nukkumiseen, yöpuu.

Toinen emoista tuo edelleen päivittäin kalaa, pari kertaa toinenkin. Mutta mitä tämä tarkoittaa? Hän tuo vielä ison lahnan. Sitä syömme kaikki. Olemme jo useita päiviä osanneet paloitella kalaa ja repiä koviakin osia. Hän kertoo paikasta, jossa on päivisin lämmintä ja aurinkoista niinkuin täälläkin oli aikaisemmin kesällä. Sinne on pitkä matka. Mekin lähdemme sinne myöhemmin. Jospa kuoriutumiskotini emo on siellä?

Vieraita sääksiä lentää ohi ja joskus tulee pesällekin. Ne etsivät omaa reviiriä tulevaa kesää varten. Olen oppinut häätämään niitä pois. Huudan tomerasti ja tarvittaessa menen kohti. Ensin pelotti aikuisen linnun häätäminen mutta tämä on minun kotini ja puolustan sitä!

Sataa kylmää vettä. Pörhistän niskahöyheniä. Onneksi olen rasvannut sulat hyvin. Ne pitävät veden pois iholta. Koirasemo tuo meille edelleen päivittäin kaloja. Laulan kalalaulua, kunpa saisin syötävää! Vaikka olen käynyt emon kanssa järvellä ja nähnyt siellä kaloja, en vielä osaa kalastaa. Opín sen kyllä.

Sumuinen aamu. Kanervat kukkivat. Kurjet lentävät auroina. Yöllä oli pakkasta. Pohjoisen tuuli työntää minut matkaan. Alla rajaton maa ja yllä ääretön taivas. On aika lähteä.